

УДК 168.522

РЕЦЕПЦІЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У ТВОРЧОСТІ БОГДАНА ЛЕПКОГО

Надія БІЛИК

Тернопільський національний економічний університет,
кафедра документознавства, інформаційної діяльності та українознавства,
вул. Микулинецька 46/А, 46000, Тернопіль, Україна

Досліджено рецепцію історії України у творчості Богдана Лепкого. Героїчне минуле українського народу стало джерелом насаги його творчості. В історії українського народу він знаходив відповіді на запитання, які ставила дійсність. Під цим оглядом його життя і праця є прикладом беззастережної відданості ідеї України. Митець виступив за збереження духовної спадщини українського народу, як основи національної ідентичності в ХХ ст.

Ключові слова: Богдан Лепкий, історія України, Іван Мазепа, Іван Виговський, творчість.

Богдан Сильвестрович Лепкий (1872–1941) – відомий український письменник, учений, публіцист, перекладач, критик, художник, мистецтвознавець, педагог. Оцінюючи доробок митця, сучасник писав: “Богдан Лепкий – це людина, яка усе своє життя віддала беззастережній службі нашої національної ідеї, яка тому має для неї безсмертні заслуги, які вже перейшли до нашої історії і з її скрижалів ніколи вимазані не будуть. Власне творчій праці й заслугам таких наших передовиків, як Богдан Лепкий і йому подібних завдячуємо теперішній стан нашого національного розвитку, отже форму і зміст сучасного українства”¹.

Огляд новітньої літератури дає підстави стверджувати, що значна увага дослідників зосереджена на письменницькій спадщині Богдана Лепкого, про що свідчить захист дисертацій з філологічних спеціальностей. Поза колом наукових зацікавлень лепкознавців залишилась рецепція історії України в творчості Б. Лепкого. Актуальність дослідження окресленої теми не заперечують публікації автора статті², М. Здзеховського³, Т. Литвиненко⁴ тощо.

Із біографії українського письменника відомо, що ґрунтовну освіту він отримав у Віденському та Львівському університетах. Саме університетські студії у столиці Східної Галичини пробудили зацікавлення до історії України. Цьому

¹ Лисяк П., Богдан Лепкий як громадянин / Павло Лисяк // *Богдан Лепкий. 1872–1941. Збірник у пошану пам'яті поета*. Краків–Львів: Українське видавництво, 1943. – С. 43.

² Білик Н., *Культурологічна спадщина Богдана Лепкого* / Надія Білик. – Тернопіль: Богдан, 2013.

³ Zdziechowski M., *Ukraina a Rosja. Trylogia Bohdana Lepkiego* / Marian Zdziechowski // *Widmo przeszłości. Szkice historyczno-publicystyczne*. Wilno: S.n., 1939. – S. 201–208.

⁴ Литвиненко Т., *Історіософська концепція пенталогії Б. Лепкого “Мазепа” та її художня реалізація* / Тетяна Литвиненко. – Суми: Слобожанщина, 2001.

сприяло знайомство Богдана Лепкого з Михайлом Грушевським, фундатором українознавства в ХХ ст. Їхня перша зустріч відбулася в стінах Львівського університету в 1894 р., коли М. Грушевський прибув до Львова, аби очолити новостворену кафедру всесвітньої історії з окремим узагальненням історії Східної Європи. Професор М. Грушевський фактично викладав власний курс з історії України. Архівні документи свідчать про участь Лепкого-студента в семінарах професора М. Грушевського. Згодом у бібліотеці письменника чільне місце посіла фундаментальна праця історика “Історія України-Руси”.

Богдан Лепкий упродовж навчання у Львівському університеті (1892–1895 роки) вивчав фахові дисципліни у відомих українських учених, зокрема у професора Олександра Огоновського “Історію руської літератури Х–ХІІІ віків” та “Історію старослов’янської мови та літератури”, у професора Ісидора Шараневича “Історію Австро-Угорщини”, таким чином здобув ґрунтовну підготовку до майбутньої професії викладача.

Отримавши диплом про закінчення філософського відділу Університету Яна Казимира у Львові, Б. Лепкий з 1 вересня 1895 р. розпочав свою педагогічну кар’єру у Бережанській польській державній гімназії, де викладав українську мову та літературу. При підтримці Олександра Барвінського, члена Ради Шкільної Крайової у Львові, з 1 вересня 1899 р. Богдан Лепкий був переведений на посаду викладача державної гімназії у Кракові. Водночас, від жовтня 1899 р. він став лектором української мови в Ягеллонському університеті у Кракові, де продовжив наукові пошуки архівних джерел із історії України, зокрема доби українського козацтва.

Богдан Лепкий звернувся до історичних студій тої епохи завдяки тісній дружбі та співпраці з В’ячеславом Липинським, який жив у Кракові впродовж 1903–1912 років. Саме відтоді походить глибоке зацікавлення митця постатями гетьманів Івана Виговського та Івана Мазепи. Як писав близький родич письменника Зенон Кузеля, “над обома тими українцями-самостійниками як засвітове мементо лунали Шевченкові слова: “Гетьмани, гетьмани, як би то ви встали!” – і цей могутній голос з-поза гробу заглушував гамір політично-партійних програм”⁵. Знахідки В. Липинського в архівах та музеях Кракова, Варшави, Львова, Києва, а згодом його історичні праці стали одним із цінних джерел до вивчення Б. Лепким епохи Козаччини.

Палке захоплення молодого письменника українською історією, його глибоке знання предмета зацікавили відомого громадського діяча Василя Доманицького, який у 1909 р. залучив Богдана Лепкого до роботи над другим виданням “Історії України-Русі” Миколи Аркаса, книгу, яку “писав батько для сина, щоб навчити його минувшини рідного народу і розпалити в нім любов до рідної землі і до її

⁵ Кузеля З., Богдан Лепкий. Біографічний нарис / Зенон Кузеля // *Золота Липа. Ювілейна збірка творів Богдана Лепкого з його життєписом, бібліографією творів і присвятами*. – Берлін: Українське слово, 1924. С. 46.

долі”⁶. Подвижницька діяльність Б. Лепкого у справі перевидання праці М. Аркаса стала незаперечним доказом державницьких переконань митця щодо майбутнього України.

Богдан Лепкий – відомий дослідник української літератури. Аналізуючи словесність як форму функціонування національної культури, діяч намагався вийти за межі суто історичного літературознавства й відтворити духовні надбання нації. На власному педагогічному досвіді Б. Лепкий переконався, що історія рідного народу може слугувати чинником пробудження національної свідомості серед загалу. Так виникла ідея написати науково-популярний комплексний виклад історії українського письменства від найдавніших часів, що знайшла свій вияв у двотомному “Начерку історії української літератури” (Коломия, 1 т. – 1909 р., 2 т. – 1912 р.).

У “Вступі” до першого тому Б. Лепкий зазначив виховну та пізнавальну мету своєї праці: “це підручник, призначений для загального вжитку [...] Автор [...] рад пособити тим, що хочуть в головних рисах пізнати розвій української літератури. Особливо рад би він молодіжі показати, що в тій літературі гарного, нового і свого, як вона мимо тяжких перепон росла й розвивалася, як плекала почуття краси та волі, як близькою була душам терплячим, а добрим і як відверталася від усього, що гидке й нелюдяне; як росла в сонцю, а ниділа в темі, як любила поступ...”⁷. Водночас “Начерк...” цікавий як відображення концепції автора, основу якої становить ідея національної окремішності українського народу, котрий зумів зберегти духовну єдність протягом століть трагічної історії України.

Праця вченого з’явилась у розпалі дискусій щодо спадщини княжої доби “поміж українською та російською сторонами спадкоємцями [...] – і то із доморослими москофілами та з російськими (і не лишень!) ученими, для яких українство та його історія, культура, література – були явищами пізніми: при найпоблагливішому відношенні до цієї проблематики – щойно від 14–15 вв.”⁸. Власні дослідження привели Б. Лепкого до висновку, що розпочинати “державницьку” історію України належить від Київської Русі. Митець заперечував “московську” теорію М. Погодіна, зміст якої полягав у проголошенні “єдиної” Русі. Ідеолог москофільства стверджував, що в часи татарських нападів корінне населення Київської Русі переселилося на північ: а Київську Русь згодом заселили переселенці з нинішньої Галичини й Волині, тобто населення Києва було те саме, що й Московщини, відповідно, все давньоруське письменство – це творчість росіян⁹.

⁶ Аркас М., *Історія України-Русі* / Микола Аркас. – Краків: накладом Ольги Аркасової, 1912. С. XIV.

⁷ Лепкий Б., *Начерк історії української літератури* / Богдан Лепкий. – Коломия: Галицька накладня Я. Оренштайна, 1909. Т. 1, 3.

⁸ Горбач О., Б. Лепкого “Начерк історії української літератури” / Олекса Горбач // Богдан Лепкий. *Начерк історії української літератури*. – Мюнхен: УВУ, 1991). С. 4.

⁹ Козак М., Головні моменти наукової діяльності Богдана Лепкого / Маріян Козак // *Дзвони* 2. – 1933. – С. 83.

Богдан Лепкий доводив, що між періодами української історії існував тривкий зв'язок, що давньоруське письменство – це українське письменство. У “Начерку...” наголошено на протилежності, “інакшості ідей і характеру літературних творів (а теж і їх носіїв людей!) в українському Києві – від таких же в росіян на північному сході”¹⁰. Між “Києвом” та “Москвою” вчений бачив духовно-культурну відмінність: “Київ” уособлював демократичні риси, зокрема, волелюбність, відсутність фанатизму, індивідуалізм, відкритість перед впливом західноєвропейської культури. Аналізуючи своєрідність “київської” культури, Б. Лепкий відзначив найціннішу її рису – глибоку “духовність”. “Москва” творить інший світ, опертий на деспотизмі, фанатизмі, покірному послузі світській та церковній владі, котра протистоїть новим гуманістичним віянням Заходу¹¹.

Перший том “Начерку...” охопив літературу княжої доби, другий том присвячено літературі до XV ст. (рукопис третього тому про писемність XVI–XVII ст. був втрачений на початку Першої світової війни. – Н. Б.). Залучивши до огляду твори, які “по мові, і по духови були українськими”, Б. Лепкий проаналізував кращі зразки українського письменства, наголосив на ідейній та естетичній вартості творів. Наприклад, у контексті “Слова о полку Ігоревім” йдеться про історичну основу твору, проблематику пам’ятки, пройнятої “любов’ю вітчизни, любов’ю сильною, безмежною, але мудрою”¹².

Учений охарактеризував літературні явища так, щоб пробудити у читача інтерес до історії рідного краю – важливого чинника в процесі формування національної ідентичності. Позбавлений сухого академізму, завдяки доступній формі “Начерк...” був надзвичайно популярним серед загалу. Зокрема П. Карманський говорив, що “його ученики доти знають українську літературу, доки її написав Богдан Лепкий – себто до останньої чверті XVI століття”¹³.

Своєрідним підсумком довголітньої праці Б. Лепкого на педагогічній ниві став друк студії “Наше письменство” (1941) у Кракові. Автор висвітлив історичний розвиток української літератури від зародження до XX ст. Для цієї праці характерна публіцистична пристрасність. Навіть сьогодні приваблює виклад автора про давні літописи, промову митрополита Іларіона (“Іларіон, перший українець на митрополичім престолі у Києві, лишив своє “Слово о законі й благодаті”, твір високомистецької риторики, в якому ерудиція не вбиває глибокого чуття. Автор гордий зі своєї держави, молить Бога, щоб не віддав нас у руки чужинців. Іларіон славословить кн. Володимира Великого, що володів не в якійсь бідній і невідомій землі, але в нашій, що відома в цілیم світі. Оцей патріотизм і національна свідомість автора притягає читача до нього”¹⁴).

¹⁰ Горбач О., Б. Лепкого “Начерк історії української літератури” / Олекса Горбач // Богдан Лепкий. Начерк історії української літератури. – Мюнхен: УВУ, 1991). С. 4.

¹¹ Лепкий Б., *Начерк історії української літератури*. С. 249–267.

¹² Там само. С. 284.

¹³ Козак М., *Головні моменти* / Маріян Козак. – С. 83.

¹⁴ Лепкий Б., *Наше письменство* / Богдан Лепкий. – Краків: Поспішна, 1941. С. 7.

Богдан Лепкий, проаналізувавши здобутки української освіти, науки, друкарства, мистецтва, створив підручник з історії української культури загалом. Провідною ідеєю концепції митця стала теза європейської орієнтації України. Не відкидаючи культурних впливів Візантії, що прийшли в Україну з християнством, учений наголосив на відкритості української культури до світу. Зокрема він писав: “Київ, [...] у яким перетиналися шляхи з півночі й заходу на схід і на полудне, мав на всі сторони світа відчинені брами для культурних, отже, й літературних впливів. Варяги, торгівля з німцями, чехами, італійцями та сусідство з Польщею й мадярами наближували Україну до заходу Європи. Всі культурні здобутки, всі нові мистецькі напрями приходили насамперед в Україну, а що лиш звідси мандрували далі, на північ”¹⁵.

Характеризуючи літературний твір, учений аналізував історичні події, що вплинули на його генезу. Його коментарі спиралися зокрема на праці М. Грушевського. Прикладом інтерпретації є розділ “Шевченко та його доба”, в якому автор вийшов за межі суто літературознавчих характеристик творчості Кобзаря й показав цінність спадщини поета для українства. Адже Т. Шевченко був “утіленням ідей відродження”, “мірило творчої спроможности українського духа”¹⁶.

Отже, літературознавчі праці Б. Лепкого дають яскраве уявлення про зміст та форму викладів Богдана Лепкого, про його високий фаховий рівень як педагога. Написані у доступній та цікавій формі, орієнтовані на широке коло читачів, вони викликали живе зацікавлення минулим України, породжували почуття національної самоповаги, формували національну свідомість, як необхідну передумову державної незалежності.

Національно-культурне відродження в Україні в кінці XIX – на початку XX ст. викликало серед української інтелігенції зацікавлення постаттю Івана Мазепи, про гетьмана писали не лише історики, ним захоплювались і митці слова. Зокрема Богдан Лепкий присвятив будівничому української держави багатотомний історичний роман – пенталогію “Мазепа” (“Мотря” (I, II, 1926), “Не вбивай” (III, 1926), “Батурин” (IV, 1927), “Полтава” (V, VI, 1928–29), “З-під Полтави до Бендер” (VII, 1955)), завдяки якому письменник став “одним із провідних ідеологів українства, названого ворогами України, як мазепинство”¹⁷.

Звернення Б. Лепкого у 1920-х роках до написання великого прозового твору було не випадковим. Розповідаючи про минуле, письменник ставив діагноз сучасному – аналізував причини поразки національно-визвольних змагань українців на початку XX ст. Водночас, прагнучи дати українському читачеві історичний твір, котрий міг би протистояти, тоді надзвичайно популярним, історичним романам польського письменника Г. Сенкевича. Виклад вітчизняної

¹⁵ Там само. С. 16.

¹⁶ Там само. С. 60–61.

¹⁷ Історія Богдана Лепкого / Екран 67–68. – 1973. С. 15.

історії у Б. Лепкого був своєрідною відповіддю на публікації польських авторів, які відверто фальсифікували історію України.

Богдан Лепкий подав у “Мазепі” концепцію української держави. Твір митця містив вияв сучасних настроїв генерації, яку він представляв. У час написання перших частин епопеї Б. Лепкий жив у Німеччині, де тісно спілкувався з представниками гетьманського руху, зокрема, з колишнім гетьманом П. Скоропадським¹⁸. Останній “пильно стежив за народженням «Мазепи», захоплювався твором, його ідеєю, високо цинив автора”¹⁹. Тоді ж письменник співпрацював з еміграційним часописом “Літопис”, що виходив друком за редакцією С. Томашівського, відомого історика, представника державницької школи в українській історіографії, праці якого, поряд зі студіями ідеолога монархічного руху В. Липинського, справили значний вплив на суспільно-політичні погляди автора “Мазепи”.

Епопея Б. Лепкого стала підсумком багаторічних дослідів письменника над історією доби Козаччини. У романі зображено трагічні події початку XVIII ст. в історії української державності – останні роки гетьманування Мазепи, його виступ вибороти державну самостійність України від царської Росії та трагічну поразку цієї боротьби. Вперше в українській літературі від XVII ст. митець створив образ І. Мазепи – визначного українського державного діяча, досвідченого політика, дипломата, опікуна церкви, мецената освіти, науки й культури. Насамперед, Б. Лепкий показав І. Мазепу як вождя української нації, борця за її незалежність, у такий спосіб зламав прийнятий офіційною російською монархічною історіографією стереотип гетьмана – “зрадника”.

На думку М. Здзеховського, роман “Мазепа” є твором людини, вільної від почуття належності до східнослов’янських племен, а отже до традицій царської імперії²⁰. Упродовж усіх томів епопеї домінує політична проблема – намір І. Мазепи визволити Україну з-під непосильного ярма Росії. Першим кроком на цьому шляху було духовне визволення українців, усвідомлення ними того факту, що Росія і Україна (“Москва” і “Київ” у Б. Лепкого) – це два світи, два світогляди, дві культури, котрі “важко звести до купи, як важко помирить воду з вогнем”²¹. Ці світи так взаємно протилежні, як постаті Петра I та Мазепи. Для Б. Лепкого російський цар – втілення східного варварства: “Петро лише вдає європейця, але в душі він азіат, орієнтальний деспот”²², – що силою насаджував реформи у власній державі, тому й ненавидів волелюбний дух українців. Тоді як український гетьман – представник західної формації, освічений європеець, гуманіст.

¹⁸ Лепкий Л., На маргінесі “Казки мого життя / Левко Лепкий // Лепкий Б. Казка мого життя / Б. Лепкий. – Нью Йорк: Б.в., 1967. – С. 208–209.

¹⁹ Гарасевич Г. Богдан Лепкий / Галина Гарасевич // *Овид.* –1974. – № 3 (170). – С. 7.

²⁰ Zdziechowski M., *Ukraina a Rosja.* – S. 202.

²¹ Лепкий Б. *Не вбивай. Батурин* / Богдан Лепкий. – Київ: Дніпро, 1992. – С. 327.

²² Лепкий Б. *Мотря* / Богдан Лепкий. – Київ: Дніпро, 1992. – С. 38.

Зі сторінок роману устами Івана Мазепи письменник означив мету національно-визвольних змагань українського народу, актуальну як для XVII–XVIII, так і для XX століть: “Ти московський цар, а я український гетьман. Ти будуєш нову царську державу на кістках сотні поневолених народів, я рішивсь будувати свою, незалежну від деспотії твоєї. Я зрадив тебе, бо не хотів зрадити власної ідеї. А хоч би мені й не довелося в бою з тобою отстоятися, хоч би й прийшлося зложити свою голову стару і стурбовану, так останеться Мазепина ідея. Вона житиме під попелом і кістками, поки грядучі покоління не відгребуть її, не піднімуть високо на свій прапор і не заткнуть його біля престолу вільної та незалежної від московських царів Української держави”²³. Бажання визволити Україну з-під гніту Петра I – це не прояв особистих амбіцій гетьмана І. Мазепи, а історична необхідність, – стверджував митець своїм твором.

Фундаментальна історична епопея Б. Лепкого, поява якої збіглася у часі з відзначенням у 1932 р. українцями в Галичині та за кордоном 300-ліття від дня народження гетьмана І. Мазепи, спричинилася найбільше до популяризації серед широкого загалу постаті та державницьких ідей великого гетьмана. Устами Мазепи письменник проголосив кредо “Жити не для себе, а для України”, яке стало девізом для не одного покоління українських патріотів.

В історичній повісті “Сотниківна” (1927) Б. Лепкий звернувся до доби українського гетьмана І. Виговського. Назву твору доповнює визначення “Історична картина з часів Івана Виговського”, що містить часове і тематичне скерування письменника для читача. Хронологічна орієнтація підзаголовка свідчить про прагнення автора чітко вказати на такий складний період в історії України, як доба Руїни, що настала після смерті гетьмана Б. Хмельницького. Гостра криза української державності другої половини XVII ст. була породжена обранням у жовтні 1657 р. на Генеральній козацькій раді в Корсуні повноправним гетьманом І. Виговського (1657–1659), в минулому генерального писаря і найближчого соратника Б. Хмельницького. Ця подія призвела до старшинських міжусобиць, якими московський цар скористався, щоби послабити гетьманську владу й захопити українські землі.

Сюжет повісті “Сотниківна” розгортається на тлі московсько-української війни 1658–1659 років, викликаній імперською політикою Московії. Наступ 100-тисячної московської армії на українські міста вдалося зупинити ніжинському полковникові Г. Гуляницькому, який за підтримки міщан витримав у Конотопі двомісячну облогу, що дало змогу І. Виговському виграти час і зібрати військо чисельністю 60 тисяч осіб. На допомогу гетьманові прийшов зі 40-тисячною татарською ордою кримський хан Мухамед Гірей IV, який разом із українським союзником вирушив до Конотопа, де мала відбутися вирішальна битва. На тлі окреслених історичних подій відображено життя родини українського сотника Шелеста, головної героїні твору – дівчини Олесі.

²³ Лепкий Б. *Не вбивай. Батурин* / Богдан Лепкий. – С. 299.

Сюжет повісті пов'язаний з Конотопською битвою між московською армією й військами І. Виговського та кримської орди 8 липня (28 червня за ст. ст.) 1659 р., за безпосередньої участі в ній головних героїв. У творі детально відображено хронологію історичних подій, починаючи від прибуття козацького війська до перемоги української зброї під Конотопом. У цьому контексті варто навести думки письменника з листа до О. Барвінського: «Історична повість – не історія, а все ж таки не хочеться писати брехні. Але з другого боку, історична правда – це тільки сухі факти, без життєвих переживань. А для повісті важна психологія її героїв, внутрішні переживання; не самі факти, а їхня генеза і перипетії, не еманация, а її джерело»²⁴. Не відходячи від історичної правди, Лепкий-оповідач змалював події під Конотопом через слова персонажів-очевидців. Варто зазначити, що у творі Богдана Лепкого містяться відомості, вперше подані в таких історіографічних пам'ятках XVII–XVIII ст., як Літопис Самовидця, Літопис Самійла Величка, польські хроніки та інші джерела, тому можна припустити, що письменник скористався ними при роботі над повістю.

Богдан Лепкий належить до визначних діячів українського національно-державного відродження XX ст., які мали вагомий вплив на формування національної ідентичності українського народу та його духовності. Літературознавчі праці та історична проза Б. Лепкого мають вагоме значення для окреслення місця митця в пантеоні інтелектуальної еліти українства. Богдан Лепкий став одним із провідних ідеологів української нації першої половини XX ст., його рецепція історії України – це відображення державницького світогляду письменника, символічне звернення до нащадків.

RECEPTION THE UKRAINIAN HISTORY IN BOHDAN LEPKYI'S CREATIVE ACTIVITY

Nadiia BILYK

Ternopil National Economic University,
Department of Data and File Processing and Ukrainian Studies,
46/A Mykulynetska str., 46000, Ternopil, Ukraine

On the basis of the printed resources, the article investigates the originality of Ukrainian history reception in Bohdan Lepkyi's creative activity. Heroic past of the Ukrainians was a source inspiration of his literary career. Reality put the questions, answers to which Bohdan Lepkyi found in his people's past. In this context, his life and work will forever remain an example of an unconditional commitment to Ukraine. Guided by universal human values, the artist stood up for preserving the spiritual heritage of Ukrainians as a basis for the XX century national identity. The main thesis of the article is put on Ukrainian history, and the role of prominent historical personalities in gaining a state independence in particular.

²⁴ Журавлі повертаються...: З епістолярної спадщини Богдана Лепкого / ред. Володимир Качкан. – Львів: Фенікс, 2001. – С. 209.

B. Lepkyi got interested in the history of Ukraine during his studying in the Lviv University, that further being facilitated by acquaintance with M. Hrushevskyi in 1894. Meanwhile, B. Lepkyi continued historical studies through collaboration with V. Lipynskyi, who lived in Krakow in 1903–1912's. Since then he had showed a keen interest in the Cossack era, personalities of Hetman Ivan Vyhovskyi and Ivan Mazepa.

B. Lepkyi's literary works were aimed to provoke an interest in Ukraine's past. The artist believed that a nation story can serve as a factor of the national consciousness revival among his compatriots. The researcher concluded that a "state forming" Ukraine should begin from the history of Kyivan Rus'. A concept of Ukraine's national identity as well as a thesis of the country's European orientation turn out to be the author's keynote ideas.

A historical novel "Mazepa" depicts tragic events of the early XVIII century, last years of Hetman Ivan Mazepa governance, his effort to win the state independence of Ukraine, and a tragic outcome of his struggle. For the first time ever, the Ukrainian literature depicted Mazepa's image as an outstanding Ukrainian statesman, politician, diplomat, church patron, and a philanthropist. A political message dominates throughout the epic, which brings forward Mazepa's intention to liberate Ukraine from Russia's unyoke. The first step in this direction stands for the spiritual liberation of Ukrainians, awareness of the fact that Russia and Ukraine ("Moscow" and "Kyiv" by Lepkyi's interpretation) constitute two worlds, two outlooks, two cultures.

In the historical novel "Sotnykivna" B. Lepkyi addresses the Ukrainian Hetman Ivan Vyhovskyi. A plot develops around the Moscow-Ukrainian war of the year 1658–1659. The work suggests a chronology of historical events, the Cossack army victory at Konotop in 1659. B. Lepkyi based his novel's plot on the historiographical overviews of XVII–XVIII centuries.

Undisputably, Bohdan Lepkyi belongs to prominent figures of Ukrainian national state revival of the XX century for having produced a significant impact on the national identity formation of the Ukrainians and their spiritual culture combined. From this perspective, his creative heritage, including literary works and historical fiction, is of an utmost importance for ranking Bohdan Lepkyi as the elite representative of Ukrainians. B. Lepkyi became one of the leading theorists of Ukrainian nation in the first half of the XX century. Reception the Ukrainian history in his creative activity means a dominion ideology reflection, a symbolic appeal to descendants, living in an independent and united Ukraine.

Keywords: B. Lepkyi, Ukrainian history, I. Mazepa, I. Vyhovskyi, creative activity.

REFERENCES

- Arkas, Mykola. *Istoriia Ukrainy-Rusi*. Krakiv: Nakladom Olhy Arkasovoi, 1912. (in Ukrainian).
 Bilyk, Nadiia. *Kulturolohichna spadshchyna Bohdana Lepkoho*. Ternopil: Bohdan, 2013. (in Ukrainian).
 Harasevych, Halyna. "Bohdan Lepkyi." *Ovyd 3* (1974): 5–9. (in Ukrainian).
 Horbach, Oleksa. "B. Lepkoho "Nacherk istorii ukrainskoi literatury"." *Bohdan Lepkyi. Nacherk istorii ukrainskoi literatury*. Miunkhen: UVU, 1991. 1–13. (in Ukrainian).
 Kozak, Mariian. "Holovni momenty naukovoï diialnosti Bohdana Lepkoho." *Dzvony 2* (1933): 80–84. (in Ukrainian).
 Kuzelia, Zenon. "Bohdan Lepkyi. Biohrafichnyi narys." *Zolota Lypa. Yuvileina zbirka tvoriv Bohdana Lepkoho z yoho zhyttiepyssom, bibliohrafiieiu tvoriv i prysviatamy*. Berlin: Ukrainske slovo, 1924. 9–89. (in Ukrainian).
 Lepkyi, Bohdan. *Motria*. Kyiv: Dnipro, 1992. (in Ukrainian).
 Lepkyi, Bohdan. *Nacherk istorii ukrainskoi literatury*. Kolomyia: Halytska nakladnia Ya. Orenshaina, 1909, t. 1. (in Ukrainian).
 Lepkyi, Bohdan. *Nashe pysmenstvo*. Krakiv: Pospishna, 1941. (in Ukrainian).
 Lepkyi, Bohdan. *Ne vbyvai. Baturyn*. Kyiv: Dnipro, 1992. (in Ukrainian).

- Lepkyi, Levko. "Na marhinesi "Kazky moho zhyttia." *Bohdan Lepkyi, Kazka moho zhyttia*. Niu York: B.v., 1967. 181–220. (in Ukrainian).
- Lysiak, Pavlo. "Bohdan Lepkyi yak hromadianyn." *Bohdan Lepkyi. 1872–1941. Zbirnyk u poshanu pamiati poeta*. Krakiv, Lviv: Ukrainske vydavnytstvo, 1943. 42–46. (in Ukrainian).
- Lytvynenko, Tetiana. *Istoriosofska kontseptsiiia pentalohii B. Lepkoho "Mazepa" ta yii khudozhnia realizatsiia*. Sumy: Slobozhanshchyna, 2001. (in Ukrainian).
- "Storichchia Bohdana Lepkoho." *Ekran* 67–68 (1973): 15. (in Ukrainian).
- Zdziechowski, Marian. "Ukraina a Rosja. Trylogia Bohdana Lepkiego." *Widmo przyszlosci. Szkice historyczno-publicystyczne*. Wilno: S.n., 1939. 201–208. (in Polish).
- Zhuravli povertaiutsia...: *Z epistoliarnoi spadshchyny Bohdana Lepkoho*. Red. Volodymyr Kachkan. Lviv: Feniks, 2001. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редколегії 28 січня 2018 р.

Прийнята до друку